

Гудяк Н. (2014). Організація соціальної роботи в Швеції. *Social Work and Education*, № 1, С. 20-29.

Надія Гудяк,

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
студент 5 курсу, спеціальності «Соціальна робота»*

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ШВЕЦІЇ

У статті досліджено сучасний стан соціальної політики та соціальної роботи в Швеції: розкрито систему соціального захисту держави; охарактеризовано основні завдання та принципи здійснення соціального страхування та виплати соціальних допомог. Встановлено, що соціальна робота в країні існує як соціальний інститут і реалізується соціальними працівниками; висвітлено основні сфери діяльності соціальних працівників.

Ключові слова: *соціальна політика, соціальна робота, соціальний захист, національне страхування, сфери діяльності соціальних працівників.*

В статье исследовано современное состояние социальной политики и социальной работы в Швеции: раскрыта система социальной защиты государства; охарактеризованы основные задачи и принципы осуществления социального страхования и выплаты социальных пособий. Установлено, что социальная работа в стране существует как социальный институт и реализуется социальными работниками; освещены основные сферы деятельности социальных работников.

Ключевые слова: *социальная политика, социальная работа, социальная защита, национальное страхование, сферы деятельности социальных работников.*

This paper investigates the current state of social policy and social work in Sweden: solved the social security system of the state; describes the basic objectives and principles of social insurance and social assistance payments. Established that social work in the country exists as a social institution and implemented by social workers; highlights key areas of social workers.

Keywords: *social policy, social work, social welfare, national insurance, scope of social workers.*

Формулювання проблеми дослідження. Швеція є однією з найбільш розвинених країн світу де соціальна робота здійснюється на високому рівні, а фах «соціальний працівник» є дуже поширеним і користується великою повагою та підтримкою з боку держави й суспільства. У країні функціонує система різнорівневої підготовки соціальних працівників, яка є досить динамічною та ефективною. Швеція займає провідне місце в світі за рівнем соціального забезпечення населення, рівнем розвитку мережі соціальних служб і підготовки спеціалістів соціальної сфери. В Україні соціальна робота потребує серйозних змін та вдосконалення, тому доцільним є вивчення та запозичення досвіду Швеції, яка успішно прогресує у зазначеному напрямі. Теоретичні засади соціальної роботи та особливості підготовки соціальних працівників висвітлюються в працях вітчизняних (І. Звереві, Ю. Мацкевіч, В. Поліщук та інших) та зарубіжних (В. Гурова, В. Ковальова, Б. Шапиро та ін..) науковців. Проте дані дослідження не розкривають усіх питань, пов'язаних із особливостями організації соціальної роботи та підготовки соціальних працівників.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити особливості здійснення соціальної роботи та підготовки соціальних працівників в Швеції.

Виклад основного матеріалу. Швеція – європейська країна з розвинутою економікою та міцними соціальними стандартами. Швеція належить до країн з так званою *скандинавською моделлю соціального захисту населення* (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія).

У скандинавських країнах переважає *державна модель організації соціального захисту населення*.

Як правило, поняття «соціальний захист» в скандинавських країнах трансформовано у поняття «соціального добробуту» (social welfare). Ця модель включає в себе:

- Обов'язкову соціальну політику.
- Регульований державою рівень доходів.
- Зрівняльний, загальний характер соціальних пільг та допомог.

Соціальне страхування становить основний елемент шведської системи соціального захисту. Державне страхове управління перебуває під юрисдикцією *Міністерства охорони здоров'я і соціальних справ* і відповідає за систему загального страхування. В даний час вся система соціального захисту населення в Швеції регулюється Законом про загальне страхування (1962 р.), який передбачає *три типи страхування*:

1. Систему страхування по хворобі та страхування батьків.
2. Систему народних пенсій.
3. Систему додаткових пенсій.

Обов'язкове медичне страхування охоплює різні виплати у зв'язку з відвідинами лікаря, стоматолога, лікуванням в лікарні і т. д. Як правило, ці витрати безпосередньо оплачуються конторою соціального страхування медичному закладу або особі, відповідальній за лікування. Витрати на лікування в лікарні через хворобу або у зв'язку з народженням дитини оплачуються безпосередньо місцевою конторою соціального страхування. Пацієнт не платить нічого за лікування в лікарні міста, де він проживає. Максимальний оплачуваний термін лікування в лікарні - 2 роки. Застрахована особа, що відвідала медичний заклад має право на компенсацію дорожніх витрат, компенсується також купівля ліків для хронічних хворих повністю, для інших - частково.

Стоматологічне страхування - є частиною обов'язкової системи страхування здоров'я. Воно охоплює всіх застрахованих понад 20 років. За законом стоматологічна допомога дітям та молоді до 20 років надається безкоштовно, причому як державними, так і приватними дантистами. Стоматологічна допомога дорослому пацієнту обходиться дорого. Зазвичай він платить 60 % за послуги, якщо вони не перевищують 3 тисяч крон за курс. Зубний лікар безпосередньо отримує відшкодування за решту з місцевої контори соціального страхування.

Допомога по хворобі - це компенсація, що виплачується за втрату доходу через хвороби або травми. Вона складає до 90% отриманого доходу та оподатковується. Для отримання допомоги необхідно повідомити про хворобу місцевій конторі соціального страхування.

Допомога при народженні дитини. Жінка під час вагітності може отримувати 50 днів до народження дитини допомогу по материнству. Батьки мають право бути відсутніми 10 днів на роботі після народження дитини. Батьки мають право на одержання допомоги, якщо дитина хворіє. Кожен батько має право на на допомогу з хвороби дитини терміном до 60 днів на рік на кожну дитину. Батьк, які мають дітей до 8 років, можуть скоротити тривалість робочого дня з 8 до 6 годин зі зниженням зарплати.

Система національних пенсій:

1. Народну (основну).
2. Додаткову (трудова).
3. Часткову (неповну).

Народна і додаткова пенсії включають 4 форми:

1. По старості.

2. По інвалідності.
3. Сімейні.
4. У зв'язку зі смертю годувальника.

У Швеції пенсійний вік - однаковий для чоловіків і жінок - 65 років. Можна піти на пенсію раніше з відповідною зміною розміру пенсії. Кожен громадянин, який постійно проживає у Швеції, має право на отримання народної пенсії по завершенню терміну роботи.

Пенсія по інвалідності в системі народних пенсій дорівнює пенсії по старості. Її отримують особи від 16 років і старше, що втратили працездатність через хвороби, інвалідності до пенсійного віку. Якщо людина піклується про неповноцінну дитину до 16 років, то в системі народних пенсій виплачуються допомога на дітей.

Сімейна пенсія в системі народних пенсій включає *вдовину пенсію* (не виплачується вдовцям) та *сиротам*. Пенсія виплачується у випадках, коли вдова, що досягла віку 36 років, була заміжня не менше 5 років. Повна пенсія виплачується вдові по досягненні 50 років або, коли вона має дитину до 16 років. Повна пенсія ідентична пенсії по старості. Виплата припиняється при виході вдови заміж. Пенсія дітям віком до 18 років виплачується з нагоди смерті одного або обох батьків.

Система страхування від нещасних випадків на виробництві виплачується у разі професійного захворювання, а також нещасного випадку на роботі або по дорозі до неї і компенсує втрачений дохід і всі необхідні медичні витрати. Ця система фінансується через внески підприємців.

Система страхування від безробіття. Для отримання допомоги з безробіття необхідно бути членом каси з безробіття, яку організують профспілки. Тобто місцеві контори страхування не мають справи з цим типом страхування. Виплата допомоги по безробіттю обговорена низкою умов: реєстрація на місцевій біржі праці, готовність прийняти пропозицію про направлення на роботу, втрата місця не з власної вини, членство до каси по безробіттю не менше 12 місяців. Допомоги виплачують максимум за 300 робочих днів, а для літніх людей за 450 і складаються з щоденних виплат [1].

В Швеції існує кілька базових принципів системи соціального забезпечення:

- універсальна політика соціального забезпечення – кожному гарантоване соціальне забезпечення відповідно до їх доходу. Мінімальне соціальне забезпечення охоплює кожного. Основним принципом шведської соціальної моделі є її універсальність, тобто охоплення всіх верств населення. Так само всі громадяни поза залежністю від їхнього соціального статусу беруть участь у її фінансуванні, вносячи відповідний своїм доходам внесок (принцип солідарності);
- система оподаткування, у якій беруть участь всі члени суспільства. Навіть той, хто одержує мінімальну заробітну плату, платить символічні податки;
- розподіл фінансування, медичної і соціальної підтримки з метою вирівнювання умови життя різних верств населення;
- значний державний сектор економіки.

Таблиця 1

Основні урядові структури Швеції, причетні до соціальної політики

Урядова структура	Сфера повноважень	Національні організації, які перебувають у складі відомства
Міністерство промисловості, зайнятості та комунікації	Створення умов для матеріального добробуту громадян і підвищення рівня зайнятості	<ul style="list-style-type: none"> • Адміністрація з питань трудового середовища; • Агенція з питань зайнятості; • Адміністрація з питань сільських територій; • Інститут трудового життя; • Рада з дослідження трудового життя; • Національна комісія з розслідування нещасних випадків; • Омбудсмен з питань рівних можливостей.
Міністерство фінансів	Економічна політика, зокрема податкова політика, політика цін, житлова політика, політика страхування, регулювання економічної політики муніципалітетів	<ul style="list-style-type: none"> • Національна податкова адміністрація; • Адміністрація з питань споживачів; • Адміністрація фінансового менеджменту.
Міністерство освіти і науки	Догляд за дітьми шкільного віку, дошкільна, шкільна та університетська освіта, навчання дорослих, дослідження, соціальні проблеми студентів	<ul style="list-style-type: none"> • Адміністрація з питань освіти; • Адміністрація з питань вищої освіти; • Адміністрація служб вищої освіти; • Національний інститут з проблем інвалідів у школах; • Центральна рада допомога студентам; • Наукова рада.
Міністерство справедливості	Контроль за дотриманням Конституції та законів, регулювання питань з демократії, державного управління, молодіжної політики та діяльності громадських організацій	<ul style="list-style-type: none"> • Національна адміністрація з питань пенсій; • Центральне бюро статистики; • Служба державного управління; • Рада з запобігання правопорушень; • Національна агенція поліції; • Судова адміністрація.
Міністерство охорони здоров'я та соціальних справ (або	Медичне обслуговування та охорона громадського здоров'я, соціальні служби, соціальне страхування,	<ul style="list-style-type: none"> • Агенція з питань соціального добробуту; • Національна страхова адміністрація;

Соціальний департамент у буквальному перекладі (шведської)	соціальна допомога, контроль за дотриманням прав дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Адміністрація з питань медичної продукції; • Національний інститут охорони громадського здоров'я; • Національний інститут спеціальної навчальної підтримки; • Інститут з питань інвалідності; • Омбудсмен з питань інвалідності; • Омбудсмен з прав дитини; • Рада соціальних досліджень.
Міністерство зовнішніх справ	Політика з питань мігрантів та шукачів притулку	

Основи роботи з соціального добробуту як професії були закладені в Швеції приблизно в 1851 р.

У 1883 р. Армія порятунку розпочала підготовку «християнських сестер». Потім конфесійне навчання було доповнено іншими видами навчання і підготовки, які ґрунтувалися на вимогах і потребах соціальної діяльності в шведських комунах і губерніях.

У 1908 р. з ініціативи Шведського товариства бідноти була розпочата підготовка соціальних менеджерів для будинків престарілих та дитячих будинків. У 30-ті роки це суспільство було перейменовано в Шведське суспільство соціального догляду. З таких курсів у Швеції почалася підготовка фахівців з соціального догляду та соціальної педагогіки при вищих соціальних курсах, які фінансувалися на рівні губерній.

Інший тип навчання в соціальній роботі виник в 1921 р. в рамках Соціального інституту в Стокгольмі. Була заснована посада професора по національній економіці та соціальній політиці. Рівень навчання став більш високим, значно зросло суспільне визнання соціальних працівників, розширилася географія діючих навчальних центрів.

У 1944 р. в Гетеборзі був створений Соціальний інститут, в 1947 р. аналогічний навчальний центр виник в Лунді. Потім утворився інститут в Умео (1962), Еребру (1966) і Естерсунді (1971). Відповідно, з'явилися нові суспільні потреби і нові вимоги до навчання.

У 1964 р. соціальні інститути були передані в державне ведення та отримали статус вищих шкіл. У 1977 р. вони стали частиною університетів. З'явилася нова наукова дисципліна - соціальна робота. Шведський професор соціальної роботи повинен був вирішувати такі завдання:

- вивчення соціальних проблем і розробка заходів щодо їх розв'язання;
- аналіз соціальних причин цих проблем;
- аналіз різних типів рішень, розвиток знань, результатом яких можуть бути профілактичні заходи та їх практичне застосування.

Сюди ж були включені такі види діяльності, як соціальне планування, соціальні послуги для спеціальних груп, робота в громадах, діяльність у сусідніх округах і соціальна психологічна терапія [5].

Служба соціальної роботи у Швеції сформувалась на початку ХХ ст. У наш час вона дуже багатогранна.

Умовно можна виділити 3 групи соціальних працівників:

1. Становлять ті, хто займається доглядом за хворими людьми та інвалідами й працює в основному в медичних закладах.

2. Соціальні педагоги.

3. Власне соціальні працівники (патронаж).

Соціальні працівники з вищою освітою широко представлені у шведському парламенті: з 120 членів парламенту 15 чоловік є за освітою соціальними працівниками.

Соціальна робота у Швеції проводиться на різних рівнях:

1. Індивідуально.

2. У родині.

3. У громаді.

4. На муніципальному рівні.

5. На загальнонаціональному рівні.

6. На міжнародному рівні.

Система соціального обслуговування почала складатися у Швеції з кінця XIX ст. Число професійних працівників цієї сфери особливо швидко зросло в першій половині XX ст. Цьому сприяла організація вищих шкіл по підготовці фахівців (соціономів), відкритих у Стокгольмі в 1921 р., Гетеборзі в 1944 р. і Лунде в 1947 р. [2, с. 55].

Діяльність соціальних служб будується відповідно до діючого законодавства. Найбільш важливими документами в галузі є:

- законодавчий акт про соціальне обслуговування;
- акт про медичне обслуговування й охорону здоров'я;
- акт про надання соціальних послуг розумово відсталим громадянам.

Перший акт має два спеціальних доповнення «Про обов'язкове обслуговування молоді» і «Про обов'язкову допомогу алкоголікам і наркоманам».

Питання соціального й медичного обслуговування стосуються компетенції муніципальної й обласної влади. Основний обов'язок з питань соціального обслуговування громадян покладений на муніципалітет, на території якого постійно проживає громадянин. У кожному муніципалітеті за соціальне обслуговування відповідає комітет соціальної допомоги. Він, зокрема, може організувати районні комітети.

Робота зазначених муніципальних і районних комітетів здійснюється в наступних трьох основних напрямках:

- поліпшення соціальної сфери шляхом планування комунального обслуговування, роботи з сусідами, дослідницьких проектів;
- поліпшення соціальних умов конкретних груп населення (діти, старі, самотні, інваліди й т.д.);
- індивідуальна робота з окремими особами й родинами з конкретних проблем (економічна допомога, турбота про дітей і підлітків, робота з алкоголіками й наркоманами, допомога в налагодженні нормальних сімейних відносин і т.д.) [2, с. 57].

У країні діє ціла мережа спеціалізованих установ соціального обслуговування: відносно самостійні (кризові центри для чоловіків, жіночі кризові центри, молодіжні центри подолання кризи, притулки для підлітків); об'єднані в єдину службу.

Кризові центри для чоловіків

Мета роботи кризових центрів для чоловіків - допомогти чоловікові знайти вихід із сімейних проблем.

Подібні підрозділи є не тільки в містах і населених пунктах, але й при в'язницях, де вони, природно, мають свою специфіку.

Для чоловіка надто важливо створити умови для спокійного, тверезого осмислення відносин, що склалися в родині, їхніх причин і наслідків. Принципове значення має та обставина, що в кожному конкретному випадку відносини в родині всебічно аналізуються, робота ведеться не тільки із чоловіком, але й дружиною. Перед співробітниками центру у всій своїй гостроті постає проблема не тільки фізичного, але й морально - психологічного насильства, що вони шукають у контексті відносин всіх членів родини, насамперед чоловіка й дружини.

Чоловіків, що звертаються в кризові центри, хвилюють також проблеми: сексуальні, соціально-побутові, економічні, психологічні. Значна частина звернень пов'язана з усуненням конфліктів, що виникли при спілкуванні з дітьми, рідними, колегами по роботі, сусідами [4, с. 126].

Жіночі кризові центри

Тут, як і в чоловічому центрі, цілодобово діє телефон довіри. Звертає на себе увагу ізоляваність, відсутність вільного доступу в його приміщення. Це неодмінна умова, тому що жінка (одна або з дітьми) повинна почувати себе в безпеці. Відвідувачі центру можуть користуватися послугами центру до 4-ох місяців. За цей період персонал (психологи, соціологи, юрист, соціальні працівники) звичайно знімають у них стресовий стан, змушують об'єктивно оцінити причини й характер кризи у відносинах із чоловіком, рідними і близькими, знайти оптимальний шлях виходу із ситуації, що склалася, задуматися про своє життя і її перспективи.

Існує й консультативний вид діяльності жіночого кризового центру, а також денна форма організації його роботи. Жінки, які звернулися за допомогою, не тільки одержують кваліфіковані поради, але й можуть якийсь час (день або кілька днів) побути, відпочити, вийти зі стресу, що дозволить їм зменшити напруженість у відносинах, підвищити життєвий потенціал, нормалізувати соціальні зв'язки.

Молодіжні центри подолання кризи («молодіжні будинки»)

Поміщають за рекомендаціями судів правопорушників у віці від 16 до 21 року. *Головна мета* - направити зусилля підлітка на осмислення ситуації й дій щодо виходу з неї, створити йому повноцінні умови життя, що послужить об'єктивною передумовою подолання кризи.

Кожний вихованець має окрему кімнату, що зовсім не схожа на камеру виправно-трудової установи. Вихованці працюють по 7-8 годин у майстернях і на сільськогосподарських фермах, що належать кризовому центру. Для порушників є карантинне відділення з обмеженою можливістю виходу із приміщень, де з ними ведеться дослідницько-діагностична й психолого-корекційна робота [6, с. 67].

Підліткові клуби

Стали найважливішою ланкою у вихованні та соціалізації молоді. Вони користуються популярністю переважно у підлітків віком від 13 до 17 р., хоча в деяких випадках туди допускаються й молодші школярі з 10 р. Ці центри працюють 4-5 днів на тиждень. Штат соціальних працівників у клубі нараховує 6-10 людей [2]. Прикладом комплексу установ, об'єднаних у єдину службу, є шведські наркотичні служби. Вони займаються особами, які зловживають алкоголем, а також їхніми родинами. Крім того, міри соціальної підтримки й медичної допомоги передбачаються для лікування й реабілітації наркоманів і тих, хто зловживає лікарськими засобами. Наркотичні служби надають наступні види допомоги: амбулаторну (А-клініки, станції допомоги неповнолітнім); витверезники; житло-побутовий пристінок (інтернати-лікарні, гуртожитки, притулки, тимчасове проживання в опорному пункті), диспансери.

На цей момент у Швеції нараховується близько 8 навчальних закладів в яких ведеться підготовка соціальних працівників. Найбільш авторитетними центрами з підготовки фахівців соціальної роботи є Стокгольмський університет (Stockholmsuniversitet) та Люндська школа соціальної роботи, що входить до складу Люндського університету (Lundsuniversitet).

Структура підготовки майбутніх соціальних працівників у Швеції визначається Національною колегією з питань соціальної роботи та громадського управління (The National Board of Education for Social Work and Public Administration).

Кожна школа чи факультет соціальної роботи у Швеції розробляє свій навчальний план згідно з освітніми стандартами та навчальними програмами, що затверджені Національною колегією.

Навчальний процес складається з курсів:

1–2 семестри - студенти вивчають предмети, що знайомлять їх із цілями, змістом, методами навчання, професією.

Мета цих курсів – надати студентам можливості обміркувати свій вибір предметів і професійної спеціалізації.

У 3–4 семестрі студенти вивчають основи психології, юриспруденції, політології, економіки, статистики, знайомляться з соціальною політикою та методами соціальної роботи.

5 семестр - практична робота протягом 20 тижнів.

Після практики – трисеместровий поглиблений теоретичний курс із різних напрямків соціальної роботи.

Цілі різних курсів навчання викладені в Положенні про вчені ступені. Усі курси й навчальні програми повинні також дотримуватися навчального плану, затвердженого певним університетом або університетським коледжем.

Існують два види нижчих учених ступенів – *загальні й професійні*.

Професійні вчені ступені присуджуються після завершення навчального процесу різної тривалості, що дає можливість одержати специфічні професії, наприклад, Університетський диплом з викладання в середній школі.

До числа загальних учених ступенів належать:

- *Диплом вищої школи (hogskoleexamen)* за результатами навчального процесу, що дає не менше 80 шведських балів або 120 ECTS (2 роки денного навчання).

- *Учений ступінь бакалавра (kandidatexamen)* після одержання не менше 120 балів або 180 ECTS (не менше трьох років денного навчання), включаючи 60 балів з предмета спеціалізації, у тому числі 10 балів за дисертацію. Вимоги до бакалаврів соціальної роботи найвищі. Соціальні працівники мають отримати не менш 140 шведських балів (210 ECTS), щоб одержати диплом бакалавра.

- *Учений ступінь магістра (magister-examen)* після навчання, що дає не менше 160 балів або 240 ECTS (4 роки денного навчання), включаючи 80 балів з предмета спеціалізації, у тому числі 20 балів за одну дисертацію або по 10 балів за дві дисертації

У підготовці соціальних працівників переважає *індивідуальна та групова форми роботи в невеликих класах*.

Головними формами організації навчання є: лекції, семінари, дискусії, ділові та рольові ігри, тренінги, самостійні роботи (доповіді, наукові дослідження).

Значна частина академічного часу 20 тижнів проходить у безперервній «польовій підготовці».

Процес іспитів і звітності в цілому також визначається самостійно навчальними закладами. Іспити майбутні соціальні працівники складають письмово та усно по закінченню кожного з курсів. Звичайно використовується шкала «не складено» – «складено» (G) – «складено з відзнакою» (VG). Якщо студент не склав іспиту, то він має право перескласти його протягом семестру. Дату повторного іспиту встановлює викладач.

По закінченні навчання студент отримує диплом. У дипломі вказується отриманий ступінь і специфіка вивчених курсів і програм. З 1 липня 1993 року все навчання студентів відбувається у

вигляді курсів. Під час навчання з метою отримання вченого ступеня студенти можуть сполучати курси для формування програми навчання або спеціалізації.

Курси соціальної роботи у Швеції орієнтовані на служіння потребам шведського суспільства. Проте не менше підтримують тісний контакт зі школами соціальної роботи в інших країнах. Цьому сприяє входження шведської системи вищої освіти до Болонського процесу. Швеція входить поступово до Болонського процесу та має за мету повністю перейти на оцінювання в загальноєвропейській системі ECTS восени 2007 року. Зараз оцінювання проходить за двома вимірами: шведськими балами та їх еквівалентом у ECTS. 1 шведський бал дорівнює 1,5 європейських кредитів (ECTS) або 0,75 американських кредитів. Отже, бакалавр соціальної роботи отримує протягом 3,5 років 140 шведських балів, що дорівнює 210 ECTS.

Таким чином, підготовці соціальних працівників у вищій системі Швеції відводиться значне місце. Підготовка спеціалістів соціальної роботи та соціального захисту проходить у більшості університетів на високому рівні. Вимоги до абітурієнтів та студентів факультетів соціальної роботи та соціального захисту одні з найвищих серед усіх спеціальностей [3].

Висновки. Ефективний досвід здійснення соціальної роботи та підготовки соціальних працівників у системі вищої освіти в Швеції може бути використаний в Україні з врахуванням особливостей вітчизняної вищої школи. Це сприятиме підвищенню рівня соціальної роботи в Україні та дозволить оптимізувати систему підготовки фахівців соціальної сфери.

Список використаних джерел

1. Корнюшина Р. В. Зарубежный опыт социальной работы: Учебное пособие / Р. В. Корнюшина. – Владивосток: ТИДОТ ДВГУ, 2004. – 84 с.
2. Кубіцький С. О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: електронний посібник / С. О. Кубіцький. - Київ : Наукова думка. - 2010. -305 с.
3. Кулікова А.Є. Місце підготовки соціальних працівників у системі вищої освіти Швеції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / А.Є. Кулікова. – Луганськ, 2009.
4. Міщик Л. І. Професійна підготовка соціального педагога : навч. посіб. / Л. І. Міщик. - Запоріжжя: Просвіта, 2006.- 482 с., с. 126.
5. Павленок П. Д. Основы социальной работы: Учебник / Отв. ред. П.Д. Павленок. - М.: ИНФРА-М, 1999. - 368 с.
6. Папська А. Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / А. Й. Папська.-К. : Наукова думка, 2011.-240 с.
7. Семигіна Т. В. Порівняльна соціальна політика: Навч. посіб. / Т. В. Семигіна. – К.: МАУП, 2005. – 276 с.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2014

Стаття прийнята до друку 16.04.2014